

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, Міністэрства кінематаграфіі БССР і Камітэта па справах культурна-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР

№ 1 (648)

Чацвер, 1 студзеня 1948 года.

Цана 50 кап.

З НОВЫМ ГОДАМ, ТАВАРЫШЫ!

Адзішоў у мінулае 1947 год. Гэта быў д радаснай творчай працы ўсяго савецкага народа па аднаўленню і далейшаму развіццю нашай народнай гаспадаркі.

Зірнем на карту Радзімы, і мы ўбачым, што ўсюды ідзе напружаная барацьба за выкананне паспяваенай пяцігодкі, уступліў у строй адноўлення і новабудавання гэтых фабрык і заводаў. Прамысловасць дала больш прадукцыі, чым у мінулым годзе. Каласная вяска сабрала ўраджай роўны лепшым даваенным годам. Наша краіна з'яўляецца мацнейшай дзяржавай свету.

Дзякуючы чаму яна стала такой? Таварыш модагаў у дакладзе аб трыццацігоддзі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі гаварыў:

«Толькі Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя прынесла доўгачаснае абнаўленне і стварыла ўмовы для магутнага адраджэння нашай Радзімы. Толькі савецкая, спраўды народная, рэвалюцыя, на чале якой стала партыя Леніна—Сталіна, зрабіла краіну той вялікай і перадавой дзяржавай, якой яна з'яўляецца ў наш час».

Разам з усёй вялікай савецкай краінай паспяхова аднаўляе і рухае наперад сваю гаспадарку і культуру і Савецкая Беларусь. Работым, каласнікам і інтэлігентнай Беларусі шмат зроблена для аднаўлення і развіцця гаспадаркі і культуры нашай рэспублікі.

Гістарычныя пастановы ЦК ВКП(б) аб часопісах «Звязда» і «Ленінград», аб Рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго паліпашэнню, аб кінофільме «Вялікае жыццё», а таксама даклад тав. Жданова аб часопісах «Звязда» і «Ленінград» паставілі перад нашай літаратурай і мастацтвам задачу павышэння іх ідэйнага і мастацкага ўзроўню, базіскасці барацьбы з апалітычнымі і бездзейнымі творами.

У выніку напружанай работы ў 1947 годзе наша літаратура і мастацтва ачысціліся ад паклёпніцкіх, пошлых і бездзейных рэчаў, павысілі ўзровень патрабаванняў да сваіх твораў.

Савецкі патрыятызм—гэта тая жыватворчая сіла, якая рухала мільёнамі сэрцаў савецкіх людзей у час Вялікай Айчыннай вайны на герайчынах і ў імя маці-Радзімы. Савецкі патрыятызм—гэта тая жыватворчая сіла, якая рухае мільёнамі сэрцаў савецкіх людзей у мірны час на працоўнай падзвігі. У імя сваёй сацыялістычнай Радзімы самаахварна працуюць на фабрыках і заводах нашы савецкія людзі, тры дамагаюцца высокіх паказчыкаў у рабоце, змагаюцца за выкананне пяцігодкі ў чатыры гады.

Пафас стваральнай працы нашага народа становіцца пафасам нашай літаратуры і мастацтва. Малады пісьменнік Севедад Краўчанка напісаў аповець аб адраджэнні Падесся—«Станаўленне»; Алесь Стаховіч закончыў першую частку рамана «Над мірным небам»; аб складаных працах, што адбываюцца ў паспяваенай каласнай вясцы, Макар Паслядовіч надрукаваў аповець «Цёплае дыханне» аб будаўніцтве Мінскага аўтамабільнага завода. І хоць не ўсе яшчэ можа задавоіць нас у гэтых творах, але яны сведчаць аб безумоўным лавароце нашай літаратуры да надзінных тэм нашай рэчаіснасці.

Вялікі герайзм правіў беларускі народ у незабыўныя дні Айчыннай вайны. Пра гэтыя велічныя падзеі не павінна забывацца беларуская савецкая літаратура і мастацтва.

Праішоўшы 1947 год азнаменаўся ў нас папсехамі ў адлюстраванні гэтых падзей. Тут дарэчы ўспомніць творы Якуба Коласа, Максіма Танка, Аркадзя Куляшова, Пётруся Броўкі, спектакль «Канстанцін Заслонаў» у Беларускім Дзяржаўным драматычным тэатры імя Якія Купалы, оперы спектакль «Алеся» ў Вялікім тэатры оперы і балета, карціны нашых мастакоў Я. Зайцава, А. Шыбіна, М. Манасона, І. Давідовіча, скульптуры З. Азгура і інш. Усе гэтыя творы паказваюць маральную

вельмі савецкага чалавека, яго перавагу над людзьмі капіталістычнага свету.

Вялікія задачы паўстаюць перад дзеячамі нашай літаратуры і мастацтва ў 1948 годзе.

Далейшае развіццё важнейшай тэмы нашай літаратуры і мастацтва—тэмы савецкага патрыятызма і барацьбы з перажыткамі нізкапаклонства перад заграйцай, павінна займаць цэнтральнае месца ў творах нашых пісьменнікаў, работнікаў тэатральнага мастацтва, мастакоў, кампазітараў. Трэба далей наглыбляць і пашыраць тэму аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі ў нашых творах. Мы павінны з вялікай сілай адлюстравваць на ўсіх жанрах літаратуры і мастацтва герайчына паход савецкага народа за выкананне пяцігодкі ў чатыры гады; паказаць вялікі клопаты нашага ўрада і партыі аб добрабыце чалавека, які выявіўся ў грашовай рэформе і адмене картка на забеспячэнне.

Беларускі народ зрабіў вялікі ўклад у справу разгрому здрадлівага ворага ў дні Вялікай Айчыннай вайны. Войны-беларусы вызначылі сваёй самаахварнай барацьбай на шматлікіх франтах, а ў тылу ворага Беларусь выявілася, як краіна класічнага партызанскага руху.

Перад усімі работнікамі нашай літаратуры і мастацтва стаіць яшчэ вялікая задача поўна і ўсебакова адлюстравання патрыятычных подзвігаў нашага народа ў годы Айчыннай вайны. Мы павінны стварыць раманы, аповесці, п'есы, кіно-карціны аб незабыўных днях самаадданай барацьбы нашага народа за сваю чысьць і незалежнасць, літаратурна апрацаваць запісы дзеячкінаў герояў Айчыннай вайны.

1948 год—вельмі і ўрачыстая дата ў жыцці беларускага народа. Гэты год будзе годам падрыхтоўкі і святкавання трыццацігоддзя Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Наша літаратура і мастацтва мусяць вярта падрыхтавацца да гэтай вялікай падзеі ў жыцці беларускага народа.

Мы павінны паказаць у нашых творах, што беларуская дзяржава—гэта дзецішча савецкай улады. Вялікі Ленін і Сталін сталі каля яе калыскі. Толькі мудрая ленінска-сталінская нацыянальная палітыка дала мажлівасць беларускаму народу выйсці на шлях самастойнага дзяржаўнага існавання і заняць пачэснае месца сярод прагрэсіўных краін свету. Савецкі сацыялістычны лад адзін і адзіны шматгадовую мару беларускага народа аб узяцці ўсіх яе зямлю ў аднаўленні савецкай дзяржавы.

Крыніца магутнасці БССР у вялікай дружбе і брацкім саюзе з рускім народам і ўсімі народамі Савецкага Саюза, якія заўсёды прыходзілі на дапамогу нашай Беларусі. Пачэсная задача дзеячоў нашай культуры выкрываць агідных наймітаў імперыялістычных дзяржаў—беларускіх нацыяналістаў і іх недабкітаў, якія імкнуліся і імкнуцца супрацьставіць беларускі народ другім народам нашай краіны. Дружба народаў Савецкай Радзімы—непарушная!

Мы, нарэшце, павінны стварыць патхельныя творы аб роднай большэвіцкай партыі, аб яе вялікіх правадыхархх Леніну і Сталіну, як арганізатарах усіх нашых перамог.

Пачатак 1948 года беларускі народ адзначае выбарамі ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных.

11 студзеня працоўныя Савецкай Беларусі пойдуць да выбарчых урнаў і аддадуць свае галасы за кандыдатаў сталінскага блока камуністаў і беспартыйных. Гэта будзе яшчэ адна дэманстрацыя маральна-палітычнага адзінства беларускага народа, яго згуртаванасці вакол вялікай партыі Леніна—Сталіна.

Вялікая пачэсна і ганаровая праца прадстаіць нам у надыходзячым 1948 годзе. Дружна, палымна за працу, таварышы! З новым годам!

З новымі поспехамі ў галіне савецкай літаратуры і мастацтва!

АБ ВЫНІКАХ ВЫБАРАЎ

ПА РСФСР:

21 снежня 1947 года прыняло ўдзел у галасаванні выбарчыкаў (у процантах): у краёвыя Саветы—99,90, у абласныя Саветы—99,92, у акруговыя Саветы—99,81, у раённыя Саветы—99,93, у гарадскія Саветы—99,89, у раённыя Саветы ў гарадах—99,89, у сельскія і пасялковыя Саветы—99,87.

За кандыдатаў блоку камуністаў і беспартыйных галасавала выбарчыкаў (у процантах): у краёвыя Саветы—99,50, у абласныя Саветы—99,29, у акруговыя Саветы—99,59, у раённыя Саветы—99,20, у гарадскія Саветы—98,67, у раённыя Саветы ў гарадах—98,68, у сельскія і пасялковыя Саветы—98,68.

ПА УКРАЇНСКАЙ ССР:

21 снежня 1947 года прыняло ўдзел у галасаванні выбарчыкаў (у процантах): у абласныя Саветы—99,95, у акруговыя Саветы—99,99, у раённыя Саветы—99,98, у гарадскія Саветы (гарадоў рэспубліканскага і абласнога падпарадкавання)—99,93, у гарадскія Саветы (гарадоў акруговага і раённага падпарадкавання)—99,91, у раённыя Саветы ў гарадах—99,93, у сельскія Саветы—99,98, у пасялковыя Саветы—99,96.

За кандыдатаў блоку камуністаў і беспартыйных галасавала выбарчыкаў (у процантах): у абласныя Саветы—99,08, у акруговыя Саветы—99,83, у раённыя Саветы—99,57, у гарадскія Саветы (гарадоў рэспубліканскага і абласнога падпарадкавання)—99,36, у гарадскія Саветы (гарадоў акруговага і раённага падпарадкавання)—99,17, у раённыя Саветы ў гарадах—99,33, у сельскія Саветы—99,40, у пасялковыя Саветы—99,21.

ПА МАЛДАУСКАЙ ССР:

21 снежня 1947 года прыняло ўдзел у галасаванні выбарчыкаў (у процантах): у раённыя Саветы—99,94, у гарадскія і раённыя Саветы ў гарадах—99,90, у сельскія і пасялковыя Саветы—99,94.

За кандыдатаў блоку камуністаў і беспартыйных галасавала выбарчыкаў (у процантах): у раённыя Саветы—99,49, у гарадскія і раённыя Саветы ў гарадах—99,22, у сельскія і пасялковыя Саветы—99,26.

ПА АРМЯНСКАЙ ССР:

21 снежня 1947 года прыняло ўдзел у галасаванні выбарчыкаў (у процантах): у раённыя Саветы—99,99, у гарадскія Саветы—99,97, у раённыя Саветы ў гарадах—99,95, у сельскія і пасялковыя Саветы—99,99.

За кандыдатаў блоку камуністаў і беспартыйных галасавала выбарчыкаў (у процантах): у раённыя Саветы—99,66, у гарадскія Саветы—99,61, у раённыя Саветы ў гарадах—99,69, у сельскія і пасялковыя Саветы—99,58.

Па ўсіх рэспубліках абраны кандыдаты блока камуністаў і беспартыйных.

30 снежня 1947 года споўнілася 25 год з дня ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. На I Усеагульным з'ездзе Саветаў, па прапанове В. І. Леніна і І. В. Сталіна, было прынята гістарычнае рашэнне аб добраахвотным дзяржаўным аб'яднанні Расійскай, Украінскай, Беларускай і Закаўказскай савецкіх рэспублік у адзіную саюзную сацыялістычную дзяржаву.

Час узнікнення СССР быў часам суровых выпрабаванняў маладой Савецкай Расіі, якая толькі што скончыла грамадзянскую вайну і прыступіла да аднаўлення разбуранай народнай гаспадаркі. Само жыццё высунала задачу аб'яднання саюзных рэспублік у адзіную дзяржаву для сумеснага паспяховага пераадлення пасляваенных цяжкасцяў, для сумеснай пабудовы новага, сацыялістычнага грамадства.

У аснову дагавора аб утварэнні СССР быў пакладзены прынцып добраахвотнасці. Гэты прынцып гарантаваў кожнай нацыянальнай рэспубліцы права самастойнага дзяржаўнага развіцця, права свабоднага выхаду з Саюза, а таксама дазаў мажлівасць уваходу ў СССР усім рэспублікам, якія гэтага жадаюць.

Узнікненне СССР у шматнацыянальнай краіне з'явілася сведчаннем таго, што большэвіцкая партыя паспяхова вырашала адно са складанейшых пытанняў—нацыянальнае. Савецкі Саюз—ніачыная яшчэ ў гісторыі дзяржава, пабудаваная на аснове роўнасці і братняй дружбы народаў, на аснове спраўданага дэмакратыі працоўных.

У маі 1925 года, на III з'ездзе Саветаў, у склад СССР былі прыняты Узбекская і Туркменская савецкія рэспублікі, а ў сакавіку 1931 года, на VI з'ездзе Саветаў СССР,—Таджыцкая ССР.

Да дня гістарычнай даты—прыняцця Сталінскай Канстытуцыі (1936 г.)—Савецкі Саюз склаўся з 7 роўнапраўных Савецкіх сацыялістычных рэспублік. У адпаведнасці з Канстытуцыяй СССР, прынятай на VIII Надзвычайным з'ездзе Саветаў у 1936 годзе, Казахская, Кіргіская аўтаномныя рэспублікі былі ператвораны ў

Д. Налбандзя. «У Крэмлёўскім палацы 24 мая 1945 года».

СЛАЎНАЕ 25-годдзе

саюзная рэспубліка; Азербайджанская, Грузінская і Армянская аўтаномныя рэспублікі, якія уваходзілі ў склад Закаўказскай федэрацыі, таксама былі ператвораны ў самастойныя рэспублікі. У 1940 годзе Вярхоўны Савет СССР прыняў закон аб ператварэнні Карэльскай АССР і Магдаўскай АССР у савецкія сацыялістычныя рэспублікі. У гэтым жа годзе ў склад СССР былі прыняты Літоўская, Эстонская і Латвійская ССР; народы гэтых рэспублік скінулі буржуазныя ўлады сваіх краін і ўстанавілі сацыялістычны лад.

25 год жыцця і квітнее «Саюз непарушны рэспублік свабодных». З'яднання ў адзіную саюзную сям'ю, народы нашай краіны за гэты час прайшлі слаўны шлях. Партыя Леніна—Сталіна, якая ўзначальвае наш рух наперад, вядзе сацыялістычную Бацькаўшчыну ад перамогі да перамогі. Аднаўленне разбуранай за гады грамадзянскай вайны народнай гаспадаркі; сталінскія пяцігодкі, якія індустрыялізавалі нашу Айчыну; калектывізацыя сельскай гаспадаркі, якая дала дзяржаве сацыялістычную базу ў вясцы, і іншыя грандыёзныя перамогі савецкага народа ў пераважны час, адлюстраваны ў Сталінскай Канстытуцыі, стварылі трывалы фундамент, на якім мы пабудавалі першую ў свеце сацыялістычную дзяржаву, сапраўдную радзіму працоўнага чалавецтва.

Дзякуючы планаваму выдзенню гаспадаркі, наша партыя ператварыла адсталую ў мінулым аграрную Расію ў пераважную індустрыяльную дзяржаву з развітай сацыялістычнай сельскай гаспадаркай. Матэрыяльны і культурны ўзровень жыцця працоўных дасягнуў такой вышыні, якой не ведала ўся гісторыя Расіі.

Вераломны напад гітлераўскай Германіі часова спыніў выкананне гэтай задачы. Краіна вымушана была ўзяцца за зброю, каб адстаяць сваю свабоду і незалежнасць. І свет яшчэ раз упэўніўся, што нельга перамагчы таго народа, які спазнаў радасць свабоднага жыцця, які стварыў сапраўды

народную дзяржаву і сам кіруе ёю. Вайна паказала, што народы СССР, на чале якіх стаіць геніяльны правадыр, бацька і настаўнік таварыш Сталін, адзіны ў сваім імкненні перамагчы ворагаў сацыялістычнай Бацькаўшчыны.

Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік—найвялікшая заваява большэвіцкай партыі. СССР на сваім 25-гадовым шляху жыцця не раз вытрымліваў жорсткую барацьбу з ворагамі савецкай улады—унутранымі і знешнімі.

Аб'яднанне саюзных рэспублік у Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік стварыла самую шырокія мажлівасці для развіцця культуры народаў—нацыянальнай па форме, сацыялістычнай па зместу. Народныя таленты, якія ў мінулым глушыліся і гінулі, не маючы мінімальнага ўмоў для існавання, у наш час расквіталі з кожным днём колькасцю і якасцю растуць. Гэта наш савецкі лад, сталінская дружба народаў зрабілі народнымі пяснярамі, вядомымі ўсёй сацыялістычнай Айчыне, Джамбула, С. Стальскага, Г. Лахуці, Я. Купалу, Я. Коласа—прадстаўнікоў народаў, якія да Вялікай Кастрычніцкай не мелі сваёй дзяржаўнасці; гэта наша савецкая рэчаіснасць прынесла ў агулы, кішлякі і юрты, у самую аддаленую куткі нашай неабсяжнай Радзімы прадзівае большэвіцкае слова, газету і кнігу, адкрыла вочы нацыянальнасці, якія ў мінулым аб навуцы маглі толькі марыць; гэта мудрая палітыка нашай партыі стварыла багату глебу для узнікнення ў кожнай саюзнай рэспубліцы нацыянальнай культуры—тэатраў, кіно, школ, інстытутаў, нарадзіла новую, савецкую інтэлігенцыю—пісьменнікаў, артыстаў, мастакоў, вучоных, інжынераў...

СССР—краіна самай яркай дэмакратыі свету. Саветы дэпутатаў працоўных, якія складаюць палітычную аснову нашай дзяржавы, абавязаныя ў сваёй рабоце на ўвесь шматлікі народ. Згодна Канстытуцыі СССР, у выбарах у дзяржаўныя органы ўлады, пачынаючы ад сельскіх

Саветаў і канчаючы Вярхоўным Саветам, удзельнічаюць усе працоўныя, якія роўны, прамым і тайным галасаваннем выбіраюць сваіх дэпутатаў. Такіх выбараў не ведае ні адна краіна свету.

Выбары ў Саветы дэпутатаў у нашай краіне заўсёды ператвараюцца ва ўрачыстасць палітыкі большэвіцкай партыі, у вялікае агульнанароднае свята. Народ верыць кандыдатам сталінскага блока камуністаў і беспартыйных і адваідушна галасуе за іх.

З вялікімі палітычнымі ўздымамі прайшлі нядаўна выбары ў Саветы дэпутатаў працоўных Расійскай Федэрацыі і ў іншых рэспубліках, паказваючы бліскучую перамогу кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных. Высокая актыўнасць беларускага народа ў перадвыбарчай кампаніі, яго прыўзняты патрыятычны настрой у гэтыя дні гавораць аб тым, што і ў Беларускай ССР выбары прадэманструюць адзінадуша працоўных нашай рэспублікі, іх любоў да савецкай Радзімы.

СССР—нашэ і спадзяванні мільёнаў абыякавых працоўных свету, іх светлая пучыводная зорка. Позіркі ўсёго прагрэсіўнага чалавецтва шакіраваны вярза на нас. Краіна сацыяльнага смела і ў упэўненасці будзе сваё шчасце. У той час, як у капіталістычным свеце расце беспарадзе, галеча працоўных мас і грозны навалы насабцаў эканамічных крызісаў, савецкая дзяржава вясціна расце і мацнее, наша партыя і ўрад правіляюць вялікія клопаты аб пашыненні матэрыяльнага добрабыту народа. Пастанова ЦК ВКП(б) і Савета Міністраў СССР аб грашовай рэформе і адмене картка на харчовыя і прамысловыя тавары—выдатнае сведчанне гэтаму.

Нас не запалохаць аднаго новай вайны. Спробы англа-амерыканскіх імперыялістаў справацараваць новую бойню з мэтай устанавлення свайго панавання ў маштабе сусвету церпяць няўдачу.

Працоўныя СССР упэўнены ў светлай будучыні сваёй Радзімы, нараджанай Вялікім Кастрычнікам.

Аб выніках выбараў па Карэла-Фінскай ССР

21 снежня 1947 года прыняло ўдзел у аласаванні выбарчыкаў (у процантах): у раённыя Саветы—99,98, у гарадскія Саветы—99,96, у сельскія і пасялковыя Саветы—99,96.

За кандыдатаў блоку камуністаў і беспартыйных галасавала выбарчыкаў (у процантах): у краёвыя Саветы—99,90, у абласныя Саветы—99,92, у акруговыя Саветы—99,81, у раённыя Саветы—99,93, у гарадскія Саветы—99,89, у раённыя Саветы ў гарадах—99,89, у сельскія і пасялковыя Саветы—99,87.

Сустрэча з выбарчыкамі

28 снежня выбарчыкі 205 выбарчых акруг па выбарах у Мінскі гарадскі Савет дэпутатаў працоўных сустрэліся са сваімі кандыдатамі, выдатнымі беларускімі паэтам Максімам Танкам. З характэрнага яго грамадскай і творчай дзейнасці выступіў давераны Плімен Панчанка. Ён ахарактарызаваў Максіма Танка як выдатнага беларускага паэта, вернага сына свайго народа і палымнага патрыёта Радзімы.

партыйных галасавала выбарчыкаў (у процантах): у раённыя Саветы—98,91, у гарадскія Саветы—98,89, у сельскія і пасялковыя Саветы—98,51.

Па ўсёй рэспубліцы абраны кандыдаты блока камуністаў і беспартыйных.

У сваіх выступленнях паэт М. Лужанін і работніца аўтамабільнай фабрыкі імя Тэльмана заклікалі выбарчыкаў у дзень выбараў аддаць свае галасы за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных.

У сваім выступленні М. Танк гарача дзякаваў прысутных за аказаным яму давер і запэўніў, што ён прыкладзе ўсе сілы, каб чыста апрадаць яго.

УСЛАВІМ У НОВЫХ ТВОРАХ ВЕЛІЧ СТАЛІНСКАЙ ЭПОХІ

НАШЫ ТВОРЧЫЯ ПЛАНЫ

1947 год быў адзначаны ў жыцці тэатра радзімы буйнейшых падзей. Працоўныя Беларусі аднавілі і рэканструявалі Вялікі тэатр, які цяпер зрабіўся яшчэ больш прыгожым і утульным, чым быў да вайны. Калектыв тэатра рыхтаваўся да адкрыцця сьвяткальнай у новым будынку з выключным энтузіязмам і натхненнем. Да 20-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі мы падрыхтавалі дзве новыя беларускія оперы «Кастусь Каліноўскі» Д. Лукаса і «Алеся» Я. Цікоціка (у новай літаратурнай і музычнай рэдакцыі). Грамадскае нашай рэспублікі сёння сустрагла работу тэатра. Наш дружны рад правільных крытычных заваў, да асновы якіх сьвяткалі цяпер удакладняюцца.

Аднак, зробленае тэатрам яшчэ нязначна ў параўнанні з тымі задачамі, якія мы будзем вырашаць у 1948 годзе. Тэатр пакажа глядачу ў студзені і лютым новага года оперу «Лебядзінае возера» П. Чайкоўскага і яго оперу «Югені Анегін».

Над сцэнічным усаапраменьнем балета працуюць мастацкі кіраўнік К. Мулер, галоўны мастак тэатра С. Нікалаеў і дырэктар А. Жоленці. У спектаклі будуць заняты лепшыя актёрскія сілы тэатра—нараднае артысты БССР З. Васільева, А. Нікалаева, салістка балета Н. Младзінская, заслужаны артыст БССР С. Дрэнчыч, К. Мулер, таленавітае моладзь—Е. Архіпава, Б. Розенблат, А. Сісоеў, Б. Рахманін і іншыя.

Оперу «Югені Анегін» ставіць лаўрэат Сталінскай прэміі рэжысёр Б. Пакроўскі; дырэктар—І. Гітгарц, мастак Б. Волькаў, галоўны хормайстра тэатра Г. Пятроў.

У бліжэйшы час тэатр распачне работу над операй лаўрэата Сталінскай прэміі

А. Багатырова «У пушчах Палесся», паводле матываў апавесці Я. Коласа «Дрыгва». У першым паўгоддзі тэатр таксама пакажа глядачу оперу П. Чайкоўскага «Пікавая дама» ў пастаноўцы галоўнага рэжысёра тэатра Б. Мардвінава (дырэктар А. Брон).

Пасля выпуску балета «Лебядзінае возера» калектыв тэатра пачне рэпетыцыі новага беларускага балета В. Залатарова «Князь-Возера» ў пастаноўцы лаўрэата Сталінскай прэміі балетмайстра В. Вайнонена.

Тэатр цяпер замагае творчыя сувязі з кампазітарамі і лютэстамі, імкнецца атрымаць ад іх новую оперу і балет на актуальныя тэмы нашай герцічнай сучаснасці. Лепшыя з напісаных твораў будуць настаўлены тэатрам у дні святкавання 30-годдзя Совецкай Беларусі.

Тэатр зацкаўлены ва ўмацаванні яшчэ большай творчай дружбы з пьсьменнікамі і кампазітарамі, у яшчэ больш энергічным удзеле іх у творчай працы тэатра, чым гэта было ў мнулым.

Тэатр сур'эзна зоймецца выхаваннем маладых оперна-балетных кадраў. У мэтах найлепшага амацавання гэтай задачы мы ставім пытанне перад кіруючымі органамі мастацтва аб арганізацыі ў 1948 годзе опернай студыі пры тэатры.

Уся работа тэатра будзе існаваць на прынцыпе найлепшага абслугоўвання савецкага глядача і, у прыватнасці, нашых дзяцей, для якіх тэатр рыхтуе спецыяльны рэпертуар.

А. ЦЕЛІЧАН,

дырэктар Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балета.

СТВОРЫМ АРЫГІНАЛЬНЫ БЕЛАРУСКІ РЭПЕРТУАР

1947 год для ўсяго калектыва Беларускага Дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы прайшоў пад знакам выканання гістарычнай пастаноўкі ЦК ВКП(б) аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго паліпшыню, пад знакам перабудовы ўсёй работы тэатра ў напрамку, указаным партыяй і ўрадам.

За мінулы год наш калектыв стварыў рад сьвяткальных на тэмы нашай сучаснасці, ажыццявіўшы пастаноўку такіх твораў савецкіх драматургаў, як «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона, «За тых, хто ў моры» Б. Лаўрэнэва, «Маладая гвардыя» паводле А. Фадзеева (інсцэніроўка Грава). Нядаўна глядачы сталіны ўбачылі прэм'еру «Глыбокія карэнні», паводле п'есы Джэймса Гоу і Арнольда Д'Юэса. Пастаноўкай гэтай п'есы тэатр закончыў 1947 год.

1948 год тэатр імкнецца прысвяціць галоўным чынам работе над стварэннем арыгінальнага сучаснага беларускага рэпертуара.

Вынікі рэспубліканскага конкурсу на лепшую п'есу вылучылі рад новых імен у беларускай драматургіі. Тэатр ужо распачаў працу з маладымі драматургамі Вяч. Палескім, Юрнем Рудзько, Цімохам Крысько, п'есы якіх адзначаны трэцім рэспубліканскай прэміяй, не парываючы шчыльнай творчай сувязі з сваімі «старымі» аўтарамі—Кандратам Крапівай і Алесем Кучарам, якія пішуць для тэатра п'есы на тэму аб герцічнай падпольнай барацьбе беларускага народа ў часы нямецка-фашыскай акупацыі.

У 1948 годзе калектыв мяркуе паставіць наступныя п'есы беларускіх савецкіх драматургаў: «Сям'я Волжыных» Л. Рахленкі (аб пільнасці савецкіх людзей, супроць ізаляцыянізму перад буржуазным Захадом), «Песня нашых сэрцаў» В. Палескага (аб пасляваенным аднаўленні горада), «Дарагі госьць» Ю. Рудзько (аб аднаўленні калгаснай вёскі), «Прамень будучыні» («На вялікай дарозе») Ц. Крысько (аб пасляваеннай вёсцы), новай п'есы К. Крапівы і А. Кучара.

Акрамя пастановак арыгінальных беларускіх п'ес на сучасныя тэмы, тэатр паставіць сьвяткаль аб герцічным мінулым беларускага народа—«Салавей», паводле апавесці Змітрака Бядулі (інсцэніроўка А. Рамановіча).

У рэпертуар тэатра ўключана п'еса «р. Тур і Шэйніна «Губернатар правінцы». Праца над пастаноўкай сьвяткаля паводле гэтай п'есы ўжо распачата.

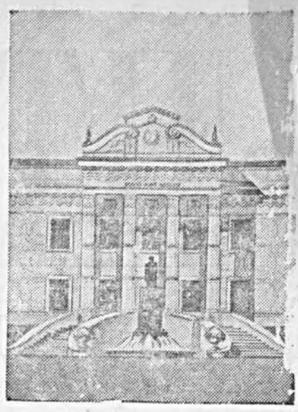
З рускай класічнай спадчыны мяркуецца паставіць п'есу М. Горкага «Ягор Булычов і інш.».

У новым годзе мы яшчэ больш увагі аддадзем вылучэнню і выхаванню маладых актёрскіх кадраў, будучыні нашага тэатра.

Вынікі сваёй творчай працы будучага года калектыв тэатра марыць паказаць маскоўскаму глядачу, каб атрымаць ацэнку сваёй дзейнасці ад грамадскасці нашай савецкай сталіцы— Масквы.

Г. ГЛЕБАУ,

мастацкі кіраўнік тэатра імя Янкі Купалы, народны артыст БССР, лаўрэат Сталінскай прэміі

Праект дома-музея імя Янкі Купалы будзе пабудаваны ў Мінску.

Аўтар праекта архітэктар І. Валю.

У 1948 годзе

Народны паэт БССР Яку Колас будзе працаваць над апошняй кнігай трылогіі жыцця Палесся, М. Лынькоў—над новым раманам А. Стаховіч будзе далей працаваць над раманам «На мірным небам», Я. Брыль—над раманам «Граніца І. Шамякіна—над другою часткай апавесці «Глыбокія карэнні», І. Мележ—на апавесці «Мінскі напрамак. Новая творы напішу. К. Крапіва, П. Броўка, А. К. Ляшоў, А. Вяліч, П. Глебкі М. Танк, П. Панчанка, М. Клімковіч, У. Краўчанка, В. Вітка, І. Грамовіч, К. Кірэнка, П. Кавалёў і інш.

Над літаратурнай апрацоўкай запісаў Героя Савецкага Саюза Іліянава будзе працаваць Р. Няхай, над апрацоўкай запісаў Героя Савецкага Саюза В. Казлова—А. Кулакоўскі.

Беларускі Дзяржаўны драматычны тэатр імя Янкі Купалы будзе працаваць над пастаноўкай п'есы М. Горкага «Ягор Булычов і інш.», Л. Шэйніна і бр. Тур «Губернатар правінцы», А. Кучар «Гэта было ў Мінску», В. Палескага «Песня нашых сэрцаў», Л. Рахленкі «Сям'я Волжыных», над новымі п'есамі К. Крапівы і М. Клімковіча, над пастаноўкай «Салавей» па апавесці З. Бядулі. Драматычная студыя пры тэатры паставіць п'есу Ю. Рудзько «Дарагі госьць».

Беларускі Дзяржаўны тэатр оперы і балета мяркуе паказаць оперы «У пушчах Палесся» А. Багатырова, «Югені Анегін» і «Пікавую даму» П. Чайкоўскага, новую беларускую оперу, прысвечаную 30-годдзю Савецкай Беларусі, а таксама балетныя спектаклі «Лебядзінае возера» П. Чайкоўскага і «Князь-Возера» В. Залатарова.

Рускі Дзяржаўны драматычны тэатр БССР пакажа глядачу «Першы гром» М. Ангер, «Хлеб наш надзённы» Н. Вірты, а таксама будзе працаваць над новымі сучаснымі п'есамі.

Кіностудыя «Беларусьфільм» выпусціць новыя поўнаметражныя фільмы «Канстанцін Заслонаў»—сцэнарый А. Маўзона і «Палескія рабінзаны» (па матывах апавесці Я. Маўра)—сцэнарый Ф. Блажэвіча.

У 1947 годзе

Надрукавана паэма народнага паэта БССР Якуба Коласа «Рыбакова гата», першая частка рамана А. Стаховіча «Пад мірным небам», апавесці М. Паслядовіча «Цёплае дыханне», У. Краўчанкі «Рыгор Шыбай», І. Шамякіна «Глыбокія плынь» і інш.

У Дзяржаўным выдавецтве Беларусі выйшлі выбраныя творы З. Бядулі, М. Лынькова, Я. Маўра, К. Крапівы, А. Куляшова, П. Броўкі, П. Глебкі, П. Панчанкі, творы М. Танка, А. Вяліч і іншыя.

Выдалі свае першыя зборнікі Я. Брыль, А. Вялюгін, А. Бачыла, І. Грамовіч, А. Кулакоўскі, П. Прыходзька, А. Астапенка, Д. Кавалёў.

Беларускі Дзяржаўны драматычны тэатр імя Янкі Купалы ажыццявіў пастаноўку новых п'ес «За тых, хто ў моры» Б. Лаўрэнэва, «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона, «Маладая гвардыя» па раману А. Фадзеева «Глыбокія карэнні» Д. Гоу і А. Д'Юэса, а таксама аднавіў пастаноўку п'есы «Платон Крэчат» А. Карнейчука і «Скупы» Ж. Мальера.

Беларускі Дзяржаўны тэатр оперы і балета паказаў новыя оперы беларускіх кампазітараў «Алеся» Я. Цікоціка і «Кастусь Каліноўскі» Д. Лукаса.

Беларускі Дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа паставіў «Рускае пытанне» К. Сіманова, «Бясмерце» Г. Бязозкі, «Далёка ад Сталінграда» А. Сурава, «На белым свеце» П. Ніліна, «Гамлет» В. Шакспіра і «Глыбокія карэнні» Д. Гоу і А. Д'Юэса.

Рускі Дзяржаўны драматычны тэатр БССР паказаў глядачу «Дарогу перамогі» В. Салаўёва, «Рускае пытанне» К. Сіманова і «Атэла» В. Шакспіра.

Дзяржаўны Яўрэйскі тэатр БССР паставіў «Паўстанне ў гета» П. Маркіша, «Рускае пытанне» К. Сіманова, «Тэўмалочнік» Шолам-Алейхема, «Лясы шумяць» Г. Лынькова і А. Брата, «Гершэль Астроплер» Гершанзона і «Глыбокія карэнні» Д. Гоу і А. Д'Юэса.

«Старыя слябы» ў Дзяржаўным Рускім драматычным тэатры БССР. На здымку арт. А. Зусман (Тоня), арт. Е. Батурын (Шура).

Фота Г. Бугаенкі.

Уславім веліч савецкіх людзей

Жывапісцы, скульптары і графікі Беларусі ў мінулым 1947 годзе дасягнулі значных творчых поспехаў. Аб гэтым красамоўна сведчаць работы, якія прадстаўлены на Усеагульнай мастацкай выстаўцы. 1948 год будзе для нас, беларускіх мастакоў, годам яшчэ больш напружанай творчай працы па стварэнню вобразу Герцічных савецкіх людзей, па адлюстраванню велічнага жыцця нашай Радзімы. Стварэннем глыбока-ідэйных, высока-мастацкіх скульптур хочацца адказаць на вялікія клопаты партыі і ўрада. Мастакі Беларусі працуюць над ажыццяўленнем новых творчых планаў. Я асабіста ў сучасны момант рыхтую скульптуры для афармлення гасцінцы «Беларусь». Гэта партрэтныя бюсты М. Горкага і Я. Купалы, а таксама барельеф «Беларускі народны танец «Лявоніха». Да выстаўкі «30 год Савецкай Арміі», якая будзе адкрыта ў маі 1948 года, я працую над статуяй Даватара на кані. Да выстаўкі, прысвечанай 30-годдзю БССР, мяркую закончыць скульптурную групу «Пікавая вайна беларускіх партызан у тылу ворага».

Шчыра віншую ўвесь калектыв беларускіх мастакоў з 1948 годам і жадаю ім вялікіх творчых дасягненняў у стварэнні р'юот, якія адлюструюць веліч эпохі Леніна—Сталіна.

А. ГЛЕБАУ,

заслужаны дзеяч мастацтва БССР.

Пакажам працоўны геральд

Для мяне, маладога савецкага кампазітара, мінулы 1947 год з'явіўся годам плённай творчай працы, у выніку якой была закончана і пастаўлена на сцэне Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета мая першая опера «Кастусь Каліноўскі» (паводле лібрэта М. Клімковіча). Праца ў галіне складанейшага музычнага жанра—опера—гаворча ўзбагаціла мяне. У мінулым годзе я працаваў таксама над музычным афармленнем спектакляў нашых драматычных тэатраў. Мною была напісана музыка да спектакляў «Канстанцін Заслонаў», «Маладая гвардыя», «Вялікая любоў» («Мужнасць»).

У 1948 годзе я буду працаваць над операй «Песня аб шчасці» паводле лібрэта М. Клімковіча. Сюжэт оперы ўзяты з нашай сённяшняй рэалістычнасці. У ім будзе ласкавы геральд савецкіх людзей, які самааддана працуе над аднаўленнем калгаснай вёскі, зруйнаванай фашысцкімі захопнікамі. Каб бліжэй пазнаёміцца з жыццём і побытам сучаснай сацыялістычнай вёскі, з лепшымі людзьмі, правобразамі маіх будучых герояў, я мяркую ў бліжэйшы час выехаць у творчае падарожжа па вёсках нашай рэспублікі.

Свой новы оперны твор я прысвячаю 30-годдзю Беларускай Савецкай сацыялістычнай рэспублікі. Акрамя гэтага, у новым годзе я буду працаваць над рэвіюмам—артэрыяй намікі беларускага народнага паэта Янкі Купалы. Яшчэ мне хацелася б напісаць цыкла песень, патрэбу ў якіх надзвычайно востра адчуваюць як спевакі-професіяналы, так і ўдзельнікі гурткаў мастацкай самадзейнасці.

Такія мае творчыя планы на новы 1948 год.

Кампазітар Д. ЛУКАС.

У Мінскай музычнай школе імя Л. Александровскай.

На здымку (злева направа): Ларыса Касцёвіч і Віка Дабралюбава на занятках у выкладчыцы Л. Айзенберг.

Насустрэч новаму году

Поўны пазіў працы і пафасу будавання 1947 год у маёй рабоце, на жаль, прайшоў пад знакам «прозы»: я напасаў досыць многа крытычных і публіцыстычных артыкулаў і вельмі мала вершаў.

У мінулым годзе я працаваў над п'есай аб Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі на Беларусі. П'еса называецца «Святло з Усходу». Яна яшчэ далёка не закончана, і работа над ёю будзе

асноўнай маёй работай і ў 1948 годзе. Я хачу прысвяціць яе трыццатай гадавіне БССР і спадзяюся завяршыць працу ў першай палове новага года. Затым мне хочацца напісаць невялікую паэму аб Мінскім трактарным заводзе.

Вось тры меркаванні і планы, а якімі я іду насустрэч новаму 1948 году.

Пятро ГЛЕБКА.

Новыя вобразы, новыя задачы

1947 год для мяне прайшоў не бясследна. Мне даялося сыграць ролю савецкага палкаводца Сімбірцава ў спектаклі «Дарога перамогі» В. Салаўёва і ролю Атэлы з адзінамі класічнай трагедыі Вільяма Шакспіра.

У першай палове новага года мы мяркуюем выпусціць чатыры спектаклі: «Першы гром» М. Ангер (аб герцічных камомольцах Крэнадона), «Хлеб наш надзённы» Н. Вірты (аб жыцці сённяшняй калгаснай вёскі), «Нязгаснае полмя» Б. Палаюга (аб мужнасці савецкіх воінаў і геральд на працоўным фронце) і «Блуканне па пакутах» — інсцэніроўка О. Літоўскага паводле адзінамічнага рамана А. Талстога (аб першых дзнях стварэння сацыялістычнага дзяржавы). Як бачыце, рэпертуар рознастайны, цікавы і мае вялікае выхавальнае значэнне.

На маю долю ў спектаклях «Хлеб наш надзённы» і «Нязгаснае полмя» прыпадзе

сур'эзная работа па стварэнню вобразу сучасных савецкіх людзей, якія самааддана змагаюцца за новае жыццё.

Таксама вялікая праца прадстаіць і ў п'есе «Блуканне па пакутах», дзе трэба аабліва ярка паказаць пачатак існавання савецкай улады і ролю інтэлігенцы ў гэтым гістарычным пераўтваральным працэсе.

Пастаноўкі ЦК ВКП(б) па пытаннях мастацтва і літаратуры і рашэнні XV Пленума ЦК КП(б) на работе срод інтэлігенцыі ўказваюць ясны кірунак, па якому мы павінны існа дзейнічаць, і гэта тое, што рухае і ўздымае нашае мастацтва на новую ступень, да новых поспехаў. 1948 год і будзе годам пошуку новых вобразу савецкіх людзей і годам стварэння новых спектакляў, вартых свайго часу.

А. КІСТАУ,

заслужаны артыст БССР.

Насустрэч творчаму росту

Дзяржаўны Яўрэйскі тэатр БССР у мінулым 1947 годзе карынным чынам перабудаваў свой рэпертуар, паказаў рад высокаідэйных сучасных спектакляў.

1948 год павінен стаць годам далейшага творчага росту нашага тэатра. З гэтым сьвяткаляў, шэць на актуальныя сучасныя тэмы. Рэжысёр Б. Мардвінаў прыступае да работы над п'есай А. Якабсона «Жыццё ў цягдзлі», галоўны рэжысёр тэатра Э. Аршанскі — над камедыяй Губермана «Варга

жыць», заслужаны артыст БССР М. Моін і А. Трэпель будуць ставіць камедыю І. Фейфера «Ляхам» («За здароўе»). У новым годзе тэатр пакажа п'есу «Сустрача з маладоцю» Арбузава.

Новыя п'есы, якія таксама будуць пастаўлены ў гэтым годзе, пішуць для тэатра пьсьменнікі І. Левін і М. Тэйф. **Я. ГАЛЬДШВАРЦ,** дырэктар Дзяржаўнага Яўрэйскага тэатра БССР.

Паказ вялікіх падзей часу

Кіностудыя «Беларусьфільм» у пачатку 1948 года запускае ў вытворчасць поўнаметражны мастацкі фільм аб верным сымне беларускага народа Героі Савецкага Саюза Канстанціне Заслонаве. Аўтар сцэнарыя—А. Маўзон, пастаноўшчык—заслужаны дзеяч мастацтва БССР В. Корш-Саблін.

Намечана ў новым годзе выпусціць поўнаметражны мастацкі фільм для дзяцей па матывах апавесці Янкі Маўра «Палескія рабінзаны». Сцэнарэст і рэжысёр фільма—Ф. Блажэвіч.

Адлюстраванню падзей Вялікай Айчыннай вайны і пасляваеннага аднаўлення будучы прысвечаны фільмы «Пяты ўдар»

«Глыбокія карэнні» тэатры імя Янкі Купалы. На здымку арт. С. Бірыла (Марык) і Ждановіч (Нэл).

Фота Г. Бугаенкі.

ПАСЕДЖАННЕ КАМІСІІ ПА КРЫТЫЦЫ

Нядаўна адбылося першае паседжанне камісіі па крытыцы, якая створана пры Саюзе савецкіх пісьменнікаў Беларусі.

Крытык В. Барысенка зрабіў на паседжанні зместовы нагляд аб нацыяналістычных памылках у работах літаратурных крытыкаў і літаратуразнаўцаў па пытаннях беларускай літаратуры.

Забудзь марксісцкага вучэння аб класавай барацьбе як асноўным законе развіцця класовага грамадства, затуюшчыванне класавай барацьбы ўнутры беларускага народа ў мінулыя, — сказаў у сваім дакладзе В. Барысенка, — прыводзіць асобных літаратуразнаўцаў да адмаўлення супярэчнасці і барацьбы рэакцыйных і прагрэсіўных кірункаў у беларускай літаратуры, да сціраўня ўскае мяжы паміж пісьменнікамі розных ідэйных кірункаў.

Далей В. Барысенка справядліва раскрытыкаваў памылкі праграм па літаратуры для ВНУ, распрацаваных М. Ларчанкам. У гэтых праграмах праіснаваў развіцця беларускай літаратуры, пачынаючы ад Скарыны, разглядаецца як адзіная плынь. Усе пісьменнікі М. Ларчанкам разглядаюцца як асветнікі і дэмакраты. Адмаўляючы класавую барацьбу ў літаратуры, М. Ларчанка ў адзін рад з асветнікамі ставіць такіх рэакцыйных пісьменнікаў, як Аляксандр Ельскі, які пісаў, што не трэба абурэння эксплоататараў з боку панюў, бо ўсё гэта ад бога. Разуменні патрыёт і асветнік прыкладаюцца М. Ларчанкам да пісьменнікаў розных напрамкаў і розных эпох, без уліку гістарычных абставін, па-за часам і прасторай.

Адсутнасць класовага размежавання ў літаратуры нашаніскага перыяду сцвярджаў крытык Ю. Пшыркоў у артыкуле «Янка Купала—рэдактар «Нашай нівы».

Затуюшчыванне рэакцыйных бакоў ў творчасці пісьменнікаў прыводзіць да памылковых і неабгрунтаваных сцвярджэнняў аб ролі таго ці іншага пісьменніка ў гісторыі беларускай літаратуры. М. Клімковіч абвясціў В. Дуніна-Марцінкевіча прагрэсіўным пісьменнікам, амаль што аднадушчам Кастуса Каліноўскага, у той час, калі сам В. Дунін-Марцінкевіч сцвярджаў, што ён імкнуўся прымірыць паня і мужыка, каб яны жылі ў згодзе і з гэтай мэтай пачаў пісаць па-беларуску. Нельга забываць, што Дунін-Марцінкевіч з'яўляецца не толькі аўтарам «Пінскай шляхты», у якой ён выкрывае царскую бюракратыю і царскі суд. Яго яру належыць сантыментальная ідылія—паэма «Галона», у якой пісьменнік імкнецца прымірыць непрымірымое — панюў і мужыкоў, і іншыя творы.

Некрытычны падыход да літаратурнай спадчыны выяўляюць крытыкі У. Агіевіч і Л. Фіглоўская. У артыкуле пра Каруса Каганца Л. Фіглоўская, як станоўча ў творчасці пісьменніка, адзначае ідэалізацыю ім старавеччыны. Крытык У. Агіевіч у артыкулах пра дарэвалюцыйную творчасць Янкі Купалы і Якуба Коласа на першы план ставіць нацыянальнае пытанне.

Далей дакладчак спыніўся на надзённых задачах беларускай літаратурнай крытыкі.

Пасля даклада разгарнуліся ажыўленыя спрэчкі. Усе выступаўшыя адзначылі справядлівасць крытыкі нацыяналістычных памылак у нашым літаратуразнаўстве, якую даў у сваім дакладзе В. Барысенка.

Д. Фактаровіч адзначыў, што некаторыя літаратары не бачаць розніцы паміж свядомасцю народа і яго забавонасцю, аб чым пісаў яшчэ Ф. Энгельс. Як на прыклад такога некрытычнага падыходу, Д. Фактаровіч спаслаўся на зборнік беларускіх народных казак, апрацаваных М. Клімковічам для дзяцей. Далей Д. Фактаровіч адзначыў, што ў апавесці М. Садковіча і Е. Лыцова «Георгі Скарына» няправільна асвятляецца вобраз беларускага першадрукара, які паказваецца як нясмелы вучань польскага прафесара Глагоўскага. Такое сцвярджэнне нагадвае пісанні буржуазных вучоных пра Ламаносава. Сцвярджэнне аб некрытычным пераіманні Скарыной заходняй культуры скажае вобраз вучонага.

Гаворачы пра работы аб творчасці М. Багдановіча, Д. Фактаровіч адзначыў спрэчнасць у асвятленні творчага аблічча паэта, які ішоў па лініі адбору, крытычнага пераасэнсавання культуры Захада. Як недахоп нашай крытыкі, Д. Фактаровіч адзначыў яе несістэматычнасць, неабгрунтаванасць уласнае, недастатковасць літаратуразнаўчага аналізу.

Некрытычнае захваленне мінулым прыводзіць да грубейшых нацыяналістычных памылак. Аб гэтым гаварыў у сваім выступленні У. Агіевіч, які крытыкаваў раіоты М. Ларчанкі пра Янку Купала, а таксама артыкулы пра Ф. Багушэвіча і пра літаратуру нашаніскага перыяду.

Міхась Лынькоў спыніўся на задачах літаратурнай крытыкі ў барацьбе з рэшткамі нацыяналізму. Нацыяналісты заўсёды омылі лакемі імперыялізма. Цяпер яны служыць англа-амерыканскім імперыялістам, вясю чаму барацьба з рэшткамі нацыяналізма мае выключнае значэнне. Далей М. Лынькоў адзначыў, што правільнае марксісцка-ленінскае асвятленне пытанню літаратуры выходзіць наш народ у духу патрыятызму і савецкай нацыянальнай годнасці, дае разуменне гістарычных перспектываў. Адзначыўшы вялікую ролю літаратуры і літаратурнай крытыкі, у праваганасці, у справе выхавання савецкай інтэлігенцыі, М. Лынькоў заклікаў крытыкаў да ўсебаковага і свечасовага асвятлення літаратурных з'яў. Часта нашым крытыкам нестае, гаварыў М. Лынькоў, марксісцка-ленінскага разумення законаў развіцця чалавечага грамадства, у многіх артыкулах адсутнічае прафесійнае веданне законаў літаратуры. Усё гэта прыводзіць або да неабгрунтаванага захвалвання твораў, або да знішчальнай крытыкі.

М. Клімковіч звярнуў увагу крытыкаў на ўсебаковае вывучэнне творчасці таго ці іншага пісьменніка. У нас падчас разглядаюцца не ўсе творы Дуніна-Марцінкевіча, а найбольш вядомыя. Гэта прыводзіць да няправільных вывадаў. М. Клімковіч сцвярджаў наўвесь дэмакратычны тэндэнцыі ў творчасці Дуніна-Марцінкевіча, і пры гэтым выказаў памылковае меркаванне аб тым, што для вывучэння супярэчлівых бакоў ў творчасці Дуніна-Марцінкевіча трэба скарыстаць ленынскі падыход да творчасці Льва Талстога. Агаварыўшыся, што Леў Талстой і Дунін-Марцінкевіч пісьменнікі розныя па сваім значэнню, М. Клімковіч, аднак, не ўлічыў, што Л. Талстой быў спраўды вылікім, геніяльным пісьменнікам. Такое механічнае збліжэнне двух вельмі розных пісьменнікаў заганае ў самай сваёй аснове і не можа прынесці ніякай карысці.

М. Модэль адзначыў наўвесь памылка нацыяналістычнага характару ў рабоце Юрэйскага тэатра. Гэтыя памылкі выявіліся ў спектаклі «Музыкант», у пасобных паставіках па п'есах Шолома-Алейхэма. М. Модэль крытыкаваў нацыяналістычныя памылкі мастацтвазнаўцаў А. Уса, які пры разглядзе творчасці мастакоў зыходзіць з іх нацыянальнай прыналежнасці.

Цікавыя праблемы ўзняў у сваім выступленні П. Глебка.

— Галоўны недахоп у нашым літаратуразнаўстве, — гаварыў П. Глебка, — гэта разгляд літаратурнага працэса як адзінай плыні. Не вывучыўшы, як след факты, або сказаўшы іх, крытыкі падчас уласнага гэта, што не варта ўсёлаўняць. Інтэрэна заўсёды намятаць пры разглядзе літаратуры класовага грамадства ўказанне марксісцка-ленінскага аб тым, што грамадскае развіццё абумоўлена барацьбой класоў. Памылкі ў нашым літаратуразнаўстве глумачацца тым, што крытыкі нішч раз забываюць палажэнні марксісцка-ленінскага, не вывучаюць фактаў літаратуры і гісторыі, карыстаюцца фактамі з работ, якія даўно ўстарэлі. У апошні час знойдзены дасюль невядомыя лісты Багушэвіча да Ажэжкі, новыя вершы Гурмыча, з'явіліся новыя публікацыі твораў Дуніна-Марцінкевіча. Карэкі напярэдня сцвярджае, што беларуская літаратура нарадзілася з літаратуры заходнеўрапейскай і, у першую чаргу, — польскай. Дзейнасць Скарыны патрэна паставіць у сувязь з аб'яднаўчымі ідэямі, якія ішлі з Масквы. Невыпадкова, што беларуская літаратура ў пачатку XIX стагоддзя дала такія творы, як «Гарас на Парнасе», «Энеіда навіварат» і інш.

Дзякуючы пльменным уплывам рускай літаратуры, у пачатку XIX стагоддзя пачалося развіццё беларускай літаратуры на больш шырокай аснове. Руская літаратура была крыніцай перадавых ідэй. Яна дала свету такія імяны, як Чарнышэўскі, Дабралюбаў, Бялінскі.

Трэба называць рэчы сваімі імянамі. Найбольш справядлівым будзе назваць Чачога, Барчэўскага і Рыпінскага шляхецкімі лібераламі.

Толькі дэталёвае вывучэнне фактаў літаратуры і гісторыі дапаможа разабрацца ў сутнасці літаратурнага працэса.

А. Кучар спыніўся на значэнні даследавання і калектыўнага абмеркавання пытанню літаратуры. Трэба асцерагацца ад вульгарызатарскіх, некрытычных адносін да твораў. Несправядліва выкідаць з літаратуры пазму Янкі Купалы «Беззабоўна», напісаную ў 1924 годзе. Праўда, гэты твор мае хібы ідэйнага характару, але нельга адмаўляць, што ён з'яўляецца вынікам жыццёвага ўплыву на паэта савецкай рэчаіснасці, што ў ім моцна гучыць пацудзі савецкага патрыятызма.

Творы «У глыбі Палесся» і «У палескай глушы», не глядзячы на іх асобныя недахопы, маюць вялікую вартасць у нашай літаратуры.

Камісіяй па крытыцы распрацаваны канкрэтныя план, які прадугледжвае абмеркаванне новых крытычных работ па беларускай літаратуры.

29 снежня адбылося чарговае паседжанне Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР. Разглядалася пытанне аб

напісанні тэзісаў па гісторыі беларускай літаратуры, якія будуць складацца навуковымі супрацоўнікамі Акадэміі навук БССР сумесна з крытыкамі, вызначанымі ад Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі. Даклад зрабіў В. Барысенка. Ён адзначыў, што ЦК КП(б)Б надае гэтай пытанню выключна важнае значэнне. Вызначаны канкрэтныя тэрміны напісання тэзісаў. Для таго, каб устанавіліся тэрміны вытрымаць, неабходна брацца за справу неадкладна.

Праўленне вырашыла да складання тэзісаў па гісторыі беларускай літаратуры прыцягнуць не толькі крытыкаў і пісьменнікаў рэспублікі, але і запрасіць для кансультацыі па пэўных перыядах развіцця беларускай літаратуры лепшых літаратуразнаўцаў Масквы і Ленінграда.

***

7 чэрвеня 1948 года наша краіна будзе адзначаць 100-годдзе з дня смерці вялікага рускага крытыка В. Г. Бялінскага. Для правядзення мерапрыемстваў створана камісія ў складзе А. Кучара, В. Барысенкі і У. Агіевіча. Мяркуюцца правесці агульны сход супрацоўнікаў Акадэміі навук БССР сумесна з беларускімі пісьменнікамі, на якім будуць заслушаны даклады: «Бялінскі — вялікі рэвалюцыйны дэмакрат», «Эстэтычныя погляды Бялінскага» і «Філасофскія погляды Бялінскага».

***

У канцы студзеня мяркуецца склікаць рэспубліканскі сход пісьменнікаў Беларусі. Праўленне абмеркавала абвешту для гэтага схода і вырашыла заслухаць і абмеркаваць даклады аб прозе, паэзіі, драматургіі і літаратуразнаўству за 1947 год.

***

1. Пры тэатры оперы і балета неабходна стварыць студыю

Фарміраванне опернага актара—складаны і працяглы працэс. Для гэтага недастаткова мець доўры голас, недастаткова, нават, правільна паставіць яго і апрацаваць, развясць яго як вакаліста, трэба яшчэ выхаванне ў сабе якасці актара, чужага да сцэны—выдатна рухацца, дасканала валодаць тэатральным майстэрствам, каю стварыць не толькі яскравы вакальны, але і яскравы сцэнічны вобраз. На жаль, наша беларуская кансерваторыя, даючы выхаванне ў галіне вакальнай, амаль зусім не клопацца аб выхаванні сцэнічным. Праўда, у яе праграмах ёсць такія дысцыпліны, як акторскае майстэрства, але тым не менш, практыка паказвае, што выхаваны кансерваторыі, прыходзячы ў тэатр, патрабуюць далейшага работ над сабой, як актарамі. Ды і цяжка патрабаваць, каб студэнт за час свайго навучання ў кансерваторыі стаў выдатным вакалістам і актёрам, бо выхаванне актёрскага майстэрства нямыслима без сцэнічнай практыкі.

Прычым, не трэба забывацца і на тое, што мастацтва опернага актара спецыфічнае: трэба навучыцца быць выдатна чужым да музыкі, і выяўляць яго ў цэльным музычна-сцэнічным характары.

Як мы, сёвак старэйшага пакалення, выхоўвалі ў сабе якасці оперных актараў? Адразу пасля сканчэння музычнага тэхнікума нас арганізавалі ў спецыяльны оперны клас пры тэхнікуме, які потым ператварыўся ў оперную студыю. Там навучаліся І. Валцін, П. Млодз і другія. Мы рыхтавалі ў студыі спектаклі і, такім чынам, гэта з'яўлялася для нас добрай практыкай пры выхаванні, як оперных актараў. Нас там навучалі, акрамя вакала, пластыцы, рытмы, акрабачыцы, танца, грэму і г. д. Да нас у тэатр оперы і балета цяпер прыходзіць таленавітая моладзь. У трупы прыняты спевачкі і спявачкі: Н. Варчулёў, Л. Тупчанка, А. Барсукова, Кіндэль, Дэвінава і іншыя. Некаторыя з іх скончылі кансерваторыю, другія яшчэ вучацца, трэція выйшлі з ансамбляў самадзейнасці. Большасць з іх мае ядрэнны вакальны і сцэнічны дадзеныя, але ім нехапае адчування опернай сцэны, нехапае арганічнага спалучэння вакальнай і сцэнічнай культуры, якія ў суме і даюць опернага актара. Але оперным акторм не нараджаюцца, ім стеновацца. А для таго, каб ім стаць, трэба ўпарта працаваць і вучыцца. Для гэтага ў оперным тэатры ёсць умовы. У нас маюцца выдатныя педагогі: Мардвінаў, Брон, Гітгард, якія шмат могуць даць для выхавання оперных актараў.

Наспела пытанне аб стварэнні студыі пры тэатры оперы і балета. Гэтая студыя павінна аб'яднаць нашу таленавітую моладзь. Яна будзе садзейнічаць росту вакальнага і

На здымку: ваза (выпальванне па дрэву). Работа мастака Л. Камінскай. (З рэспубліканскай выстаўкі прыкладнага мастацтва прамкааперацыі).

2. Аб беларускай харавой капеле

У № 49 газеты «Літаратура і мастацтва» надрукаваны артыкул І. Гісненца «Самоль ці капеля?», які ставіць пытанне стварэнні ў БССР харавой капелы. Асноўнае ансамбля песні і танца БССР, кіруе Р. Шырма.

І. Гісненец ішоў пра ансамбль ШШ, што гэта: «Адзіны ў Беларусі прафесійны ансамбль і танцавальны калектыў, які прадувае дасягненні народнай беларускай насяі савецкай і класічнай хараварэаграфічнай культуры. Увага да таго ансамбля выклікае таксама увагу далей І. Гісненца, — што яго група мае права прэтэндаваць на аднаго з лепшых у Саюзе высокамузыкаў». У цяжкім далучаюся я да І. Гісненца харавога калектыва, кіруе Р. Шырма, так і да яго прапанавана стварэнні харавой капелы.

Спраўды, у цпершым аглядзе ансамбль песні і танца БССР уключае спалучэнне двух нераўназначных велічын—вельмі моцнай харавой групы і стойкай танцавальнай. Адзіства паўняма. А між тым, Р. Шырма, у Украіне калектыў, створаны на аснове шырэння і ўмацавання харавой групы здохле-бы значна ўзбагаціць мастацтва нашай рэспублікі.

У нашай краіне шыроку папулярнасць і заслужаны аўтарытэт набылі Дзяніс хор пад кіраўніцтвам Свешнікова, ды жаўная капеля «Думка», харавая група пад кіраўніцтвам Сцяпанова. Маб прымем іх розныя, часамі спрымаюць яны садзейнічаюць развіццю мастацтва. Хор Шырмы і яго метал. Дзяніс бліжэй за ўсё стаяць да хора «Думка». Для нашага харавога калектыва тэрна гранічная якасць, прастата мюноаіроўка. Гэта ўсё дае опернае меркаванне, што пашырыць, узабагаціць іх розныя, часамі спрымаюць увагай, ён зможа вырасці ў харавую капелу.

Кіраўніцтва па справах мастацтва Савецкага Міністраў БССР павінна належна ўмовы для арганізацыі рэспублікі харавой капелы. Дзяніс Р. Шырма, выдатнага дырыжора і вопытнага хармайстра. А адначасова, трэба паклапацца аб мэтазгодным выкарыстанні і тааас групы ансамбля, каб самаахвратна праца праца па запісу і апрацоўцы рускіх танаў па не прарала дарма.

Народная артыстка СССР Л. АЛЕКСАНДРАВА

Нацэртны педагогаў кансерваторыі

У снежні быў праведзены канцэрт лаўрэата Усесаюзнага конкурса скрыпачоў і вялікачэстаў заслужанага артыста БССР, прафесара Беларускай Дзяржаўнай кансерваторыі А. Амітона і дацэнта Беларускай Дзяржаўнай кансерваторыі Т. Сіданкіна. У канцэрце былі выкананы санаты для скрыпкі і фортапіяна Глінкі, Багатырова, Падкавырава.

сцэнічнага майстэрства маладых артыстаў. Мы спадзяемся, што Кіраўніцтва справах мастацтва пры Савецкім Міністэрстве БССР у бліжэйшы час станоўча вырашыць гэтую важную для опернага мста БССР задачу.

Нацэртны педагогаў кансерваторыі

На працягу гэтага навучальнага года будзе дадзена прафесарска-педагагічнае імя рад канцэртаў, якія адбудуцца ў студзені, люта, сакавіку, красавіку і маі.

У канцэртах будуць выкананы Залатарова, Чайкоўскага, Ракава, і інш.

На працягу гэтага навучальнага года будзе дадзена прафесарска-педагагічнае імя рад канцэртаў, якія адбудуцца ў студзені, люта, сакавіку, красавіку і маі.

У канцэртах будуць выкананы Залатарова, Чайкоўскага, Ракава, і інш.

У канцэртах будуць выкананы Залатарова, Чайкоўскага, Ракава, і інш.

У канцэртах будуць выкананы Залатарова, Чайкоўскага, Ракава, і інш.

У канцэртах будуць выкананы Залатарова, Чайкоўскага, Ракава, і інш.

Кнігі кастрычніцкай серыі

ТВОРЫ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Больш чым за 20 год Янка Маўр вапісаў значную колькасць апавяданняў і апавесцяў, ён аддаў пэўную даніну і вялікай форме рамана. З самага пачатку вызначылася яго прызванне як пісьменніка, ён з'явіўся ў беларускай літаратуры сваёй асобнае месца сярод майстроў мастацкай прозы.

Індыя, Кітай, Новая Гвінея, Інданезія, Італія і шмат іншых куткоў зямлі праходзяць перад зрокам чытача твораў Я. Маўра. Чытач бачыць шырокія прасторы мора, трапічныя лясы, чую даўнія галасы прыроды, сустракаецца з таямнічымі з'явамі і відэаішчамі. Водзячы юнага чытача вакол аямной кулі, Маўр паказвае тое, што заслугоўвае пільнай увагі; ён з вялікім пацудзіем такта здымае з рознастайных з'яў іх таямнічасць. Школьнік можа пачэрпнуць з кніг Я. Маўра безліч карысных звестак у галіне географіі, батанікі, біялогіі і астраноміі. У шэрагу выпадкаў пісьменнік, як вопытны педагог, дае падрабязны дакладны тлумачэнні, падмацаваныя фактамі і цыфрамі.

Важна, аднак, каб не заставаўся ў цні самы ўладар прыроды—чалавек. І тут таксама нельга рабіць папроку аўтару. Калі Я. Маўр пісаў апавесць «Чалавек ідзе», ім перш за ўсё кіравалі зусім зразумелыя намеры педагога-выхавальніка даць школьніку ў вобразнай форме ўяўленне аб прадгісторыі сучаснага чалавеката—таго чалавеката, які цяпер лёгка ў паветры, плавае вадой, перагаварваецца праз усю зямлю з другімі людзьмі, кіруе прыродай.

Для гэтага ад пісьменніка патрабавалася, у першую чаргу, валоданне матэрыялістычным светалагоддзям, а таксама—здольнасць навуковага папулярызатара. Несумненна, даць без асаблівага спрашчэння апісанне жыцця людзей першайтай грамады, яе

асновы і прынцыпы, на якіх пабудаваны нізкапробныя прыгодніцкія раманы служкаў імперыялізма.

Зразумела, сярод твораў заходніх пісьменнікаў былі і такія, што ішлі ўразрэз з пануючай ідэалогіяй буржуазнага грамадства і абаранялі ідэі гуманнасці. Але не аб іх вядзецца тут гутарка.

Аповесць «Сын вады» дае малюнак жыцця народа фуджы на Вогненнай зямлі. Савецкі пісьменнік Маўр далёкі, як неба ад зямлі, ад апалагатчы буржуазнай культуры, ідэалогія якіх найбольш яскрава выяўляецца на адносінах да культуры адсталых народаў. Малючы самабытны ўклад жыцця фуджы, які, спраўды, цяжка ўкладваецца ў звычайнае разуменне жыхара сушы, ускладняючы свой паказ рознымі прыгодамі і географічна-прыродна-знаўчымі экскурсамі, — пісьменнік, аднак, не ўпускае з поля зроку сацыяльнай і палітычнай асновы ўзаемаадносін паміж людзьмі рознай ступені культуры. Дэйкун — «людзед» — гэта перш за ўсё чалавек, да таго-ж — чалавек працы.

Сурова барацьба з неспрыяльнымі умовамі жыцця выпрацавала ў яго своеасабытны практычны розум, сілу волі, кемлівасць і прыстасаванасць да навакольнай прыроды. Але яму ўласцівы і больш складаны чалавечы пацудзі, Вялічынны і прыгожы караблі ва ўз'яўленні хлапчука Манга звязваюцца з марамі аб нябачаных краінах і іх жыхарах. Але, што чакала такога «дзікуна» ў умовах капіталістычнага грамадства? Некалькі вострымі сітуацыямі пісьменнік раскрывае характар «гуманнасці» англійскіх капіталістаў. Прыгожы паненка Грэт, што была абвядзена Мангу сваім выратаваннем, нават на пустынным беразе мора не забывае пра сваё «першродства». «Яе ўжо ніколі не дзіўла, што ён прыслугоўвае ёй, даглядае, ахоўвае. Як-жа іначай можа быць? І яна распрадажалася ім, як слугой. Нават некалькі разоў ужэ здалава на яго, крчычала, лаяла за тое, што ён ці аызграбіны, ці дурны».

Трапішны ў Лондан, Рэнд падзяліў лёс мільянаў бяздомных людзей. Ён на кожным кроку адчуваў, быццам прыкладзе, «няпоўнаціннасць» свайго роду, сваёй жоўтай скурцы. Нязграбны і бяспіграсны, ён не мог сабе знайсці месца ў чужым для яго свеце буржуазнай цывілізацыі і толькі захаваў бальчую тугу па сваёй далёкай радзіме. Аповесць «Сын вады» з глыбокай сімпатыйнай малое пагарджанага маленкага чалавеката — і ў гэтым яе гуманістычнае гучанне. Пісьменнік выкрывае сэнс паказной, фальшывай, цывілізацыйна-капіталістычнай гвалтаўнікоў.

Тэма маленькага чалавеката, які згубіўся ў свеце капіталістычнага нявольніцтва, выраза гучыць у радзе апавяданняў. Мала форма навілістычнага апавядання з добра распрацаваным і вострым сюжэтам, з скупымі, але закончанымі апісаннямі — найбольш моцны бок майстэрства Маўра.

Можна і занадта вялікай быць сумесь біялагізма ў некаторых выпадках (хруст касцей у зубах кракадзіла—«Слэзы Тубі»; адарваная нага хлапчыка Сідры,—«Незвычайны прынада»), але ўражанне ад апаваданню моцнае і сацыяльна асэнсаванае.

Калі Тубі і Сідры — усяго толькі нявінны і бездаказныя ахварты капіталістычнага «Молах», дык лацароні Джузепе ўваўляе сабой больш высокую ступень свядомасці, гэта ўжо бунтар і мсціўца з выразнымі класавымі пацудзімі.

Прыгодніцкі элемент па-спраўдному шырока выкарыстаны ў апавесці «У краіне райскай птушкі». Ведучы свайго цэнтральнага героя Чунг-Лі праз незлічоныя выпрабаванні, тыповыя ў сваёй аснове для мільянаў кітайскіх кулі, пісьменнік асэнсаванае асабістыя канфлікты Чунг-Лі ў плане істотных супярэчнасцяў капіталістычнага грамадства. І калі ад пекла гумавай плантатцы ўвага чытача нечакана адцягваецца да багатай здыбачы кітайца, дык гэтым традыцыйным у буржуазным прыгодніцкім раманае прыёма аўтар мае на мдзе даць не танна-эфектны шчаслівы канец, а выкрыць тыповую для капіталізма хваробу, вядомую пад назвай «залатая трасца».

Увесь сюжэт вырашае ідэю росту класовага гневу працоўнага чалавеката, які інтэлектуальна і духоўна стаіць куды вышэй жорсткіх, хітрых, хцівых і тупа-ганарлівых Скотаў і Брукаў.

Рэдактары: П. ПАНЧАНКА, А. КУЧАР (нам. рэдактара), М. ПРАЦКА, Я. РАМАНОВІЧ, М. КАЦАР, К. САННІКАЎ, П. РАЎ, М. БЛІСЦІНАЎ.

жорсткіх, хітрых, хцівых і тупа-ганарлівых Скотаў і Брукаў.

Цікавую ролю адыгрывае вобраз папуаса Саку. Двудушыны і цынчыны англійскія каланізатары пасылаюць яго да ўласнага народа ў якасці хрысціянскага місіянера з прапагандзю непраціўлення і пакорлівасці лёсу. Але ў працэсе саміх падзей Саку не толькі расчароўваецца ў сваёй уласнай веры хрысціянства, але ўзімаецца да вышэйшай свядомага барацьбы і кіраўніка народа, які паўстаў.

У некаторых іншых творах Маўр, не адмаўляючыся ў прычыне ад прыёму прыгодніцкага рамана, ужо шырэй абмалеўвае рэвалюцыйны рух каланіяльных і поўкаланіяльных народаў.

Апаваданне «У цясіне» дае замалеўкі пасобных эпизодаў грамадзянскай вайны ў Кітаі. Хоць твор на